

Madžarska odklanja pogajanja

V Budimpešti jeza na velesile — V Berlinu odpor proti zgodovinskim mejam — Dr. Tiso in Turčansky odletela k Hitlerju — Poljski zunanji minister Beck odpotoval v Bukarešto — Poljska intervencija tudi v Londonu — Odpor v Podkarpatski Rusiji

PRAGA, 19. oktobra. V češkoslovaškem sporu so nastale nove težkoče. Češkoslovaška vlada je uradno obvestila madžarsko vlado, da je pripravljena nadaljevati direktna pogajanja za ureditev češkoslovaško-madžarskega mejnega spora in je v ta namen predlagala nov sestanek v Bratislavi. Obenem je tudi sporočila, da je pripravljena na večje koncesije, kakor jih je zadnjič ponujala. Toda madžarska vlada je sinoči brez motivacije ta češkoslovaški predlog odbila. To postopanje je vzbudilo v Pragi silno ogorčenje. Splošno se sodi, da bodo po tej madžarski odklonitvi direktnih pogajanja morale spregovoriti velesile bolj energično in prisiliti Madž., da se bo vdala in dalje pogajala. V Pragi se kljub temu nadaljujejo posvetovanja med zunanjim ministrom dr. Chvalkovskim, predsednikom slovaške vlade dr. Tiso in zastopniki rusinske vlade zaradi sporazumne določitve zadnjih koncesij, ki so mogoče za miren sporazum z Madžarsko.

HUDA JEZA NA MADŽARSKEM.

BUDIMPEŠTA, 19. oktobra. Akcije ekstremističnih nacionalistov in revizionistov po vsaj Madžarski močno uplivajo na budimpeštansko vlado, ki se zaveda, da tem ekstremističnim zahtevam glede nove razmejitve s Češkoslovaško ne bo mogoče ustreči. Velesile so se postavile v tem vprašanju na narodnostno stališče in nimajo nobenega razumevanja za madžarske imperialistične težnje. Vlada je zaradi tega v čedalje neugodnejšem položaju. Pa tudi v javnosti se opaža velika jeza na velesile, zlasti na Nemčijo, ki jo smatrajo tudi kot glavnega krivca, da so postali madžarski načrti za novo mejo na Karpatih neuresničljivi. Zelo značilen je v tem oziru proglas, ki ga je izdal v Budimpešti se mučeči voditelj Madžarov na Slovaškem, grof Esterhazy. Grof Esterhazy nastopa v tem proglasu zelo ostro proti velesilam, čeprav direktno nobene ne omenja. Med drugim pravi: »Občutili smo, da igramo vlogo kmeta na politični šahovnici. Toda mi ne bomo nikoli dovolili, da bi postali predmet trgovine na račun velesil.«

BERLINSKA LEKCIJA MADŽARSKI.

BERLIN, 19. oktobra. DNB poroča: Pod naslovom »Madžarska in Slovaška« izraža »Berliner Tageblatt« prepričanje, da bo v kratkem mogoče kljub vsem težkočam obnoviti direktna pogajanja med Češkoslovaško in Madžarsko. Izjava madžarskega ministrskega predsednika Imredya, da želi Madžarska naglo in dokončno rešitev, toda rešitev na podlagi pravice samoodločbe ljudstva, se zdi da ustreza tudi stališču novega slovaškega pravosodnega ministra Turčanskega, da morajo tudi Madžari pokazati razumevanje za interese Slovaške. Naj bodo, pravi list dalje, madžarska čustva za meje bivše velike Ogrske še tako vredna spoštovanja, se je vendar že povsod pokazalo, da »zgodovinske meje« ne morejo nikjer več biti podlaga za trajne meje narodnih držav. Ob koncu pravi list, da soglašata tako Berlin kakor Rim v mnenju o potrebi novih slovaških predlogov in rešitvi spora tako, da bo pravičen enako za Slovaške in Rusine kakor za Madžare.

SLOVAKI V MONAKOVO IN VARŠAVO

PRAGA, 19. oktobra. Avala, Reuter poroča: Vsi znaki kažejo, da se bodo madžarsko-češkoslovaške direktna pogajanja kljub nasprotovanju v Budimpešti vendarle v doglednem času obnovila. Kakor se izve, pa slovaška vlada nikakor ni pripravljena, voditi pogajanja na bazi, ki le bila nakazana v pogovorih med Chvalkovskim in von Ribbentropom ter Hitlerjem v Berlinu, odnosno Monakovem. Dr. Chvalkovski je podal včeraj slovaški vladi poročilo o svojih pogovorih z nemški-

ma državnika, katero je vlada takoj proučila. Slovaška vlada je sklenila v tej zvezi, da ministrski predsednik dr. Tiso in minister Turčansky še danes odletita v Monakovo, da se osebno pogovorita s Hitlerjem o teh vprašanjih. Obenem je bilo sklenjeno, da odpotuje eden izmed voditeljev Slovaške ljudske stranke tudi v Varšavo v posebni misiji. Slovaška vlada želi svoje odnose do Nemčije še poglobiti, ne mara pa Madžarom odstopiti Košic, o katerih se trdi, da so Madžarski že obljubljene.

POLJSKE INTERVENCIJE.

VARŠAVA, 19. oktobra. Poljski zunanji minister polkovnik Beck je odpotoval sinoči ob 23. uri popolnoma nepričakovano v Bukarešto. Kakor se je izvedelo s strani varšavske vlade, je Beckovo potovanje v Bukarešto v zvezi s poljskim prizadevanjem, da bi se tudi Romunija pridobila za poljsko-madžarsko akcijo za skupno mejo na Karpatih. Poljski zunanji minister se bo odpeljal iz Bukarešte v Galac, kjer bo sprejet tudi v avdienco pri kralju Karolu, ki se udeležuje sedanjih velikih romunskih vojaških vaj.

Orožje edina podlaga miru

ANGLIJA HOČE POSTATI PO SVOJI OBOROŽITVI MOČNEJŠA KAKOR JE NEMCIJA. — GOVORI NA ZBOROVANJU OPOZICIJE.

LONDON, 17. oktobra. Anglijo je po končanem paničnem strahu pred vojno meseca septembra zajel val trdne oboroževalne volje. Povsod govore samo o potrebi še večje oborožitve in pri tem ne skrivajo, da mora Anglija postati po svoji oborožitvi močnejša kakor Nemčija, čeprav se to uradno ne razglša, ampak zavija v diplomatične izjave. Tako je dejal član opozicije lord Winterton včeraj na opozicionalnem zborovanju da je enakost v oborožitvi edina podlaga, ki je sedaj mogoča za sodelovanje med državami. Anglija je prisiljena, oboroževati se dalje, ker neobhodno potrebuje zadostno moč za zaščito svojih prekomorskih posesti in evropske domovine. Anglija se je trudila dolga povojna leta za mir in razorožitev sveta, medtem ko so se drugi oboroževali. Pokaza-

la je s tem dovolj volje do miru, sedaj pa mora nujno slediti tudi v oboroževanju drugim. Vendar misli lord Winterton, da je možnost nove svetovne vojne po sporazumu v Monakovem mnogo manj verjetna kakor je bila kdaj koli prej. Eden je govoril o narodni enotnosti. Totalitarne države so zaradi svoje metode prehiteli Anglijo. Zdaj ni čas za navadne strankarske spore. Vodja liberalne opozicije sir Archibald Sinclair je obtožil Chamberlaina, ker je zanemaril oborožitev. Dejal je, da bo treba zamenjati Chamberlainove ministre ter jih nadomestiti s Churchillom ali sirom Thomasom Inskipom za oboroževanje in Edenom za zunanjo politiko. Voditelj labouristične opozicije major Attlee je dejal, da je Anglija v strahoviti nevarnosti in z njo tudi svoboda in demokracija sveta.

Poljski apetit narašča

POLJSKI LISTI SO PRIČELI UVODNO KAMPANJO ZA »OSVOBODITEV« POLJAKOV V LITVI.

VARŠAVA, 19. oktobra. Poljski listi so pričeli te dni novo kampanjo, ki se obrača tokrat proti Litvi. Povod jim je dala spomenica, ki so jo poslali v Varšavo zastopniki »Zveze Poljakov v Litvi«, ki pa ima svoje sedišče v

Vilni na Poljskem! Ta zveza opisuje v tej spomenici, da so Poljaki v Litvi kruto zatirani in preganjani s strani Litavcev in zahteva zato od Poljske zaščito. Trdi, da je število Poljakov v Litvi še večje, kakor je bilo število

onih v CSR, in če se je Poljska zavzela za tješinske Poljake, se mora enako zavzeti tudi za litavske. Vse kaže, da je bila ta spomenica naročena s strani Varšave, da bi se tako insceniral spor, ki naj bi vodil do odkrite akcije proti Litvi. Poljska bi očitno rada posnemala Nemčijo. Resnica pa je, da je poljska manjšina v Litvi skrajno neznatna, dočim šteje nasprotno litavska manjšina na Poljskem več stotisoč duš. Vsi ti nimajo absolutno nobenih manjšinskih pravic in niti ene same litavske šole, dočim imajo Poljaki v Litvi vsaj ljudske šole, in to celo s poljskim učitelstvom.

Šramek za razpust strank

PRAGA, 19. oktobra. Češka ljudska (katoliška) stranka je razpravljala včeraj na seji načelstva o novem položaju, pred vsem pa o upravičenosti nadaljnega obstoja strank. Predsednik monsignor dr. Šramek je na seji izjavil, da splošnega klika porazpustu političnih strank ni mogoče preprosto preslišati, ker sedanji strankarski sistem res ne izpolnjuje nalog, ki jih država in narod od njega pričakujeta.

Proces proti Sandysu

LONDON, 19. okt. Včeraj je bila razprava proti konservativnemu poslancu Sandysu, ki je letos spomladi objavil nekatere številke, ki so kompromitirajoče za angleško profiletalsko obrambo. Nekaj prič — vojakov — je izjavilo, da je vsakdo v Angliji vedel, da je profiletalska obramba pomanjkljiva zaradi preslabega dometa profiletalskih topov in zastarelega materiala. Vsakdo, ki se le malo zanima za angleško obrambo, pa tudi ve, da ima Anglija danes še premalo orožja.

BENEŠ ODIDE V AMERIKO.

LONDON, 19. okt. Reuter: Dr. Beneš je sprejel ponudbo čičaške univerze ter bo šel v Ameriko predavati. Kakor znano, je svoj čas na čičaški univerzi predaval tudi Masaryk. Zgledu Beneša bodo sledili tudi nekateri politiki in diplomati njegovega kroga, ki bodo tudi zapustili češkoslovaško.

»ROMANIA« O MADŽARSKEM REVIZIONIZMU.

BUKAREŠTA, 19. oktobra. Romunski tisk se zadnje dni mnogo ukvarja z madžarskim revizionizmom, katerega ostro zavrača. Zlasti pa zavrača tudi madžarske zahteve po skupni meji s Poljsko. Tudi oficiozna »Romania« razpravlja o tem vprašanju in piše med drugim: »Ni še dolgo od konference male antante na Bledu. Madžarska je tedaj drugače govorila in obljubila čisto drugačno zadržanje. Romunija je Madžarski nešteto krat ponudila roko k prijateljskemu sodelovanju, ker je bila trdno prepričana, da bi bilo tako sodelovanje v enakem interesu obeh držav. Madžarska te roke ni sprejela in si je izbrala druga pota. To danes ugotavljamo in si bomo zapomnili. Sicer pa, ta nauk nam ne škoduje, kajti ne bomo mi tisti, ki bo zaradi tega več izgubil.«

O NEMSKI ŠPIONAŽI V USA.

NEW YORK, 19. okt. Pri zasliševanju nemških vohunov, v njihov voditelj dejal, da je imel zveze z Nemčijo preko neke ženske v Edinburgu, ki pa so jo angleške oblasti odkrile in je sedaj obsodena na dve leti ječe. Specializiral se ni toliko na vprašanje same vojaške pripravljenosti USA, kolikor na čisto industrijsko špionažo.

ANGLEŠKI GENERAL V ROMUNIJU.

BUKAREŠTA, 19. oktobra. Te dni prispe v Romunijo bivši jeruzalemski guverner in prijatelj slavnega polkovnika Lawrencea, general sir Ronald Storrs. Storrs bo imel v Bukarešti in po drugih večjih romunskih mestih v okrilju Romunsko-angleške lige vrsto predavanj. Ta obisk je prvi korak v nizu akcij, ki jih je pripravil lord Lloyd s pogodbo o romunsko-angleškem kulturnem sodelovanju.

Nemška obmejna akcija

ZBOROVANJE DRŽAVNE DELOVNE ZVEZE ZA PROSTOROSLOVJE V GRADCU IN NJENI NAČRTI Z OZEMLJEM VZDOLŽ NAŠE MEJE.

Maribor, 19. oktobra. Te dni se je pričel v naši državi boj za skupščinske volitve, ki ustvarja zaradi nepričakovanih kombinacij in formacij čisto svojevrsten politični položaj. Že prvi obrisi tega boja dokazujejo, da bodo sedanje volitve izredno velikega pomena za bodočnost naše države in njeno notranjo usodo, zato je potrebno, da se tega zavedamo še bolj, kakor vsi drugi mi Slovenci. Naša usoda je od leta 1918. neločljivo povezana z Jugoslavijo in bo v bodoče še veliko bolj. Naš položaj pa ima tudi svoje probleme, katere bomo morali reševati rešili jih bomo v smislu naših slovenskih interesov samo tedaj, ako bomo v notranji in zunanji politiki države soodločali kot enaki med enakimi in kot popolnoma enakopravni in enakopravni in enakovredni.

Po svojem številu se Slovenci ne moremo meriti ne s Srbi ne s Hrvati, zato si svoja soodločujočega položaja ne moremo pridobiti s kvantiteto, temveč samo in edino s kvaliteto. Iz te ugotovitve pa sledi edini logični zaključek, da za nas ni vseeno, kakšni ljudje nas zastopajo v narodni skupščini v Beogradu, predvsem pa ne, kakšni nas bodo zastopali v skupščini, ki bo sedaj izvoljena in ji bo po vsej priliki pripadla izredno važna in dalekosežna naloga. Ako je število naših poslancev majhno, morajo biti ti poslanci sami toliko močnejši po svoji moralni, intelektualni in strokovni vrednosti. Zato se nam stavi kategorična zahteva, da pošljemo v novo skupščino izbrano delegacijo, može ki nam morejo dati popolno jamstvo, da bodo kos svoji nalogi, da se bodo dobro zavedali vse teže svoje odgovornosti pred vsem slovenskim narodom in njegovo zgodovino, in da jim bodo interesi narodne celote več kakor njihovi osebni ali klikarski.

Ako pa hočemo dobiti iz teh volitev tako parlamentarno delegacijo, potem morata obe volivni skupini, vladna in opozicijska, temeljito obračunati z dosedanjimi praksami postavljanja kandidatov, ki je slonela večinoma ali celo izključno na računih demagogije. Ako se ozremo na preteklost dvajsetih let, moramo žal ugotoviti, da so bile naše parlamentarne delegacije, izbrane po omenjeni spekulaciji, za naš slovenski narod in naše interese po ogromni večini brez vsake stvarne vrednosti, ako celo ne v očito škodo. Ogromna večina teh naših »poslancev« je hodila v Beograd samo po dnevnice, ne da bi sploh kdaj odprla usta, če jih je pa odprla, jih je zato, da je prala pred Srbi in Hrvati umazano slovensko »liberalno« in »klerikalno« strankarsko perilo ter na ta način še bolj uničevala naš narodni in moralni ugled.

Kdor bo kdaj pisal zgodovino teh naših skupščinskih delegacij v dvajsetih povojnih letih, bo moral v njihovo in našo sramoto ugotoviti, da niti najpomembnejši naši dogodki in najusodnejši problemi niso našli v njih ljudi, ki bi bili voljni in zmogljivi spregovoriti o njih odkrito besedo v narodni skupščini in terjati za nas tisto, kar nam pritiče in do česar imamo vsi pravico. Po ogromni večini so bili naši poslanci sploh nesposobni za izpolnjevanje nalog, ki so jih prevzeli s tem, da so se »dali« izvoliti. Imeli smo med njimi duševne reveže, ki so mogli pri skupščinskih debatah in govorih kvečjemu le kimaati in glasovati po naročilu svojih voditeljev. Imeli pa smo tudi spekulante in brodolomce ter ljudi brez vsake moralne kvalifikacije, ki so bili za naš narod še veliko bolj pogubni kakor duhovni reveži.

Zato je skrajni čas, da se tako »postavljanje« kandidatov enkrat za vselej neha, posebno pa za te tako važne in odločilne volitve! Pri izbiranju kandidatov ne sme biti odločilno, kakšen upliv ima kdo v kakem okraju, kakšne zasluge ima za to ali ono stranko in s čem in kako bo lahko pridobil več glasov, ampak samo: kdo je po svoji inteligenci, izobrazbi in poštenosti dovolj sposoben, da bo zastopal naš narod v Beogradu in znal svojo močjo in značajnostjo zagovarjati naše življenjske interese. Pri tem tudi ni prav nič važno, kateremu stanu pripada. Dandanes parlamentarno življenje ni več tako, da bi mogel prav kmeti kdo ve kako pomagati kmetu, obrtniku obrtniku, uradniku uradniku itd. K temu pa je treba prištet še to, da je rešitev vseh teh te-

GRADEC, 19. oktobra. Pod pokroviteljstvom državnih ministrov Kerrla in Rusta zboruje se dni v Gradcu državni kongres Državne delovne zveze za prostoroslavlje. To je tipično nemška organizacija, ki jo drugod ne poznajo in je tudi avstrijskim Nemcem bila doslej tuja. Namen te organizacije je proučevanje tal, da se določi možnosti izboljšanja v agrarne, industrijske, nasefitvene in druge namene. Po načrtih, ki jih ta organizacija izdelala, stopijo potem v akcijo oddelki delovne službe, ki čistijo zemljo, grade ceste, nove prometne stavbe in hiše za naseljevanje. Posebna pozornost kongresa v

Gradcu se posveča tudi obmejnemu ozemlju vzdolž madžarske in jugoslovanske meje. V tem obmejnem ozemlju bodo po dovršenih načrtih pričeli delovni oddelki čistiti teren in pripravljati zlasti prostor za naseljevanje nemških družin, da se tako obmejno ozemlje gosto utrdi z zanesljivimi Nemci. V ta namen bodo vsa mesta, mesteca in tudi kmečka naselja povečana z novimi trgovinami, obrtnimi delavnicami, industrijami in stanovanjskimi hišami. Ta akcija bo posebno pomembna v obmejnem štajerskem in slovenskem koroškem ozemlju.

Preki sod po vsej Palestini

VOJAŠKE OBLASTI ZAMENJAJO CIVILNE. — POL JERUZALEMA V OBLASTI ARABCEV. SPOMENICA MUSLIMANK.

JERUZALEM, 19. okt. Visoki komisar za Palestino je začel s pripravami za preki sod, ki bo v kratkem razglašen po vsej Palestini. Vojaške oblasti bodo prevzele vse posele civilnih. Za vojaškega poveljnika Jeruzalema je bil že imenovan polkovnik O. Connor. Vse te ukrepe bodo Angleži naredili zaradi vedno hujšega položaja. V Jeruzalemu je že zdaj nevzdržno stanje, ker imajo skoro pol mesta Arabci v svojih rokah.

KAIRO, 19. oktobra. Avala. Agencija

Stefani poroča: Kongres muslimank v Kairu se je na svojem zasedanju bavil tudi z arabskim vprašanjem v Palestini. Soglasno je bilo sklenjeno, da pošlje kongres posebno spomenico Hitlerju, Daladieru, Chamberlainu, Mussoliniju in sv. očetu s prošnjo, naj posredujejo pri rešitvi palestinskega vprašanja. Kongres bo poslal posebno pismo tudi predsedniku Rooseveltu, v katerem se najodločneje obsoja ameriško stališče nasproti Palestini, ki se zavzema za Žide.

Francozi so zasovražili Poljake

VARSAVA, 19. oktobra. Zaradi zunanje politike Poljske je nastalo med Francozi veliko sovraštvo do Poljakov, ki se kaže zlasti v napadih na poljske delavce v Franciji. Ob priliki enega izmed zadnjih spopadov je bil neki poljski zidarski mojster v Franciji celo ubit. Ta uboj opisuje sedaj poljski listi zelo na široko in ostro napadajo Francijo. Listi poročajo tudi, da se je zglasila pri pariškem poljskem poslaniku Lukasiewiczu deputacija poljskih delavskih kolonij v Franciji in ga zaprosila za zaščito, ker postaja položaj poljskih delavcev v Franciji zaradi sovražnih nastopov Francozov proti Poljakom nevzdržen.

FRANCOSKO PRIZNANJE ITALIJANSKEGA IMPERIJA.

PARIZ, 19. oktobra. Avala. Vesti iz vladnih krogov zatrijujejo, da bo novi francoski poslanik v Rimu François Poncet nastopil svoje novo mesto koncem oktobra ter že takrat izročil kralju Italije in cesarju Abesinije svoja poverljiva pisma. Francoska vlada je že obvestila Berlin o

Volivno gibanje

Volitve — plebiscit. Pod tem naslovom priobčuje beograjski »Balkan« uvodnik, v katerem pravi, da bosta pri volitvah stali nasproti »dve ideologiji — unitaristična in federalistična«. Glasovalo se bo torej za državno in narodno edinstvo ter proti državnemu in narodnemu edinstvu. Kdor je za državno in narodno edinstvo, bo glasoval za listo dr. Stojadinovića, kdor je pa proti državnemu in narodnemu edinstvu, ta bo glasoval za listo dr. Mačka. Tudi »Vreme« piše, da sta sedaj ustvarjeni dve fronti v volivni borbi, pri kateri se morajo volivci odločiti za narodno in državno edin-

ženj posameznih stanov postranskega pomena spričo nujnosti rešitve načelnih vprašani našega notranjega državnega življenja in da se ta vprašanja sploh ne dajo rešiti, dokler ni rešeno to temeljno! Kdor misli drugače, dokazuje s tem samo to, da se ne zaveda resničnega našega položaja in da zato poslanstvu narodnega poslanca sploh ni dorasel.

V novo narodno skupščino mora priti cvet našega naroda, ako nočemo, da ne bomo tudi pri bodočih važnih odločitvah ogoljufani za slovenske upe in pravice. Kimavci in dvigovalci rok na povelje naj ostanejo doma! Teh v Beogradu naš narod ne potrebuje! Zanje oddani glasovi so brez haska, in denar za njihove dnevnice je vržen brezplodno stran.

te izpremembi. Kot Poncetov naslednik v Berlinu se imenuje dosedanja moskovski poslanik Couloudre, s katerim soglašata tudi berlinska vlada.

SLOVAKI USTANOVE MINISTRSTVO ZA NARODNE MANJŠINE.

BRATISLAVA, 19. oktobra. Slovaški pravosodni minister dr. Turčanský je izjavil zastopstvu madžarske manjšine na Slovaškem, da bo ustanovila vlada posebno ministrstvo za narodne manjšine.

KEMALOVO STANJE BREZUPNO.

ISTAMBUL, 19. oktobra. Avala. Sinočnje poročilo o zdravstvenem stanju predsednika turške republike Atatürka pravi, da se je stanje še poslabšalo. Zdravniki, med njimi 14 specialistov, so zelo zaskrbljeni ter se brez prestanka trudijo, da bolniku olajšajo neznosne bolečine.

VOJAŠKE VAJE V ROMUNIJU.

BUKARESTA, 19. oktobra. Včeraj so se pričele v bližini Galca letošnje velike jesenske vaje romunske vojske. V Galeu je zbrana skoraj vsa vlada in tja je prispel tudi kralj Karol s prestolonaslednikom Mihaelom in princem Fridrihom Hohenzollernskim.

stvu ali proti narodnemu in državnemu edinstvu, za federativno ali edinstveno Jugoslavijo. »Obzor« pravi, da se s tem, če se grupe, ki nastopajo pri volitvah skupaj pod nosilstvom dr. Mačka, niso odrekle svojih programov, »ne menja de facto karakter volivne borbe. Ne menja se zato, ker gredo eni v borbo s programom JRZ, a drugi pod egido KDK-UO, ki stoji na stališču sporazuma od 8. oktobra 1937«.

Kako se bo preorientiral g. Juraj Demetrovič? Včerajšnja vest »Obzor« in »Jutarnjega lista«, ki smo jo posneli tudi mi, da je g. Juraj Demetrovič, bivši minister in podpredsednik JNS ter voditelj hrvatskega krila JNS, izstopil iz JNS, ker se ne strinja s sodelovanjem JNS na dr. Mačkovi listi, današnji listi dementirajo. G. Demetrovič ni izstopil iz JNS, pač pa je sklical banovinsko sejo hrvatskega krila JNS, ker hoče, da bi se z njim solidarizirala ta organizacija v celoti. Današnje »Novosti« pišejo, da bi mogli člani JNS iz savske banovine sodelovati na dr. Mačkovi listi samo, če bi dal dr. Maček tako izjavo, ki bi jih zadovoljila glede njihove jugoslovanske ideologije. Ta maršruta, da je bila izdana tudi članom glavnega odbora JNS, ki so se pogajali z UO, ali se je niso držali. Današnji »Hrvatski dnevnik« pa piše, da dr. Maček ni v taki situaciji, da bi mu mogel g. Demetrovič postavljati ka-

ke pogoje. Volivna kolaboracija sploh in z g. Demetrovičem čisto gotovo, ne more biti cena za kako popuščanje. — Iz tega sledi, da g. Demetrovič s svojimi tovariši ne bo šel na listo dr. Mačka in da je pričakovati na današnji banovinski seji v Zagrebu povsem kaj drugega. Kakor izvemo, se razvijajo dogodki v zagrebški JNS v čisto drugi smeri in pričakovati je že v najkrajšem času jako zanimivih dogodkov, ki bodo pojasnili preorientacijo hrvatske JNS odnosno g. Juraja Demetrovića.

Dr. Svetislav Popović, bivši minister in član vodstva JNS, najožji prijatelj dr. Kramerja, je — kakor poročajo listi — poslal predsedniku JNS g. Petru Živkoviću pismo, v katerem izjavlja, da se ne strinja z delom predsedstva JNS ter zaradi tega izstopa iz političnega strankinoga odbora.

Senator Vid Djuretek, ki je bil do sedaj neopredeljen, vendar pa je bil izvoljen na senatorski listi JNS, je izjavil dopisniku »Vremena«: Mi Jugoslovani smo izdani od onih, ki so nam stalno prepevali pesem o integralnem jugoslovanstvu. Tudi sporazum JNS—dr. Maček je najbolj črn datum v politični akciji JNS.

Nikola Uzunović, večkratni predsednik vlade in bivši predsednik JNS je sklical v Beogradu sestanek prvakov JNS, na katerem je najostreje obsodil udeležbo JNS na listi dr. Mačka. Uzunović je poudaril, da je JNS napravila veliko napako že tedaj, ko je poklicala na čelo stranke gosp. Petra Živkovića, ki ni sposoben biti voditelj take stranke. Ta napaka se je še povečala z vstopom dr. Jevtića, dr. Kojića in Velje Popovića v predsed. stranke. Uzunović je tudi dejal, da je velika škoda, da so v stranki pustili priti do vpliva dr. Kramerja. Končno je Uzunović pozval vse pristaše, naj se trenutno še ne odločijo in naj čakajo njegovih nasvetov.

Sodne počitnice radi volitev. Po volivnem zakonu se ne smejo vršiti pri sodiščih nobene razprave 15 dni pred volitvami in 15 dni po volitvah. Dosedaj se je v Sloveniji še pri vseh volitvah navzlic zakonskim odločbam toleriralo, da so se razprave pri vseh sodiščih vršile nemoteno tudi ob volitvah. Ministrstvo pravde je sedaj odredilo, da tudi v Sloveniji prenehajo razprave pri vseh sodiščih 26. novembra ter da se nadaljujejo šele po božiču.

V šmarnem okraju bo kandidiral na listi opozicije kmet Franc Jevšnik iz Kozjeka, na listi JRZ pa dr. Anton Ogrizek iz Celja z namestnikom Ivanom Turkom, županom v Šmarju.

Ljotičeve kandidature. Listi poročajo, da se je odločitev za volivno udeležbo Zborašev na listi dr. Mačka zavlekla zato, ker je Ljotič zahteval, da njegovi ljudje kandidirajo v vseh volivnih okrajih. Te zahteve pa dr. Maček ni hotel sprejeti, češ da je pretirana. Ljotič je potem popustil in pristal na listo dr. Mačka.

Ljotič bo postavil svojo listo? Današnja »Politika« poroča, da se je včeraj pozno zvečer iz krogov »Zbora« izvedelo, da se Ljotičevci ne bodo vezali za listo dr. Mačka, ampak da mislijo postaviti svojo listo. Končna odločitev bo padla danes.

Izjava senatorja Krulja. Bivši minister, ban in sedanji senator dr. Krulj, ki je pred kratkim izstopil iz vodstva JNS, je dal izjavo, v kateri pravi, da so dali dogodki njemu prav in vse kar je napovedal se je zgodilo. Da gre JNS na dr. Mačkovo listo je fatalno za JNS, a gotovo za njene voditelje ter mora dovesti do tega, da bo stranka izginila. Če bi JNS šla v volitve samostojno, bi to bil zanjo materialni propad, a da gredo z UO, pomeni popoln moralni zlom. Posledice za JNS bodo porazne. Narod bo zlomil palico nad takim vodstvom. Prepričan je, da v Bosni in Hercegovini ne bo niti enega treznega jugoslovanskega nacionalnega človeka in osobito ne nobenega Srba, ki bi glasoval z JNS za listo dr. Mačka.

BORZA. Curih, 19. oktobra. Devize: Beograd 10, Pariz 11.745, London 20.975, New York 440, Milano 23.20, Berlin 176.40, Praga 15.15.

Vremenska napoved. Večinoma jasno, zjutraj nekoliko hladno.

Novice

Slovenske gorice v borbi za obstoj

TEŽKE SOCIALNE RAZMERE NA VELIKIH IN MALIH KMETIJAH — RAZMERTOMA DOBRA LETINA DELOVNEMU LJUDSTVU NE BO POPLAČALA TRDEGA DELA — FRAZAM IN PRAZNI OBLJUBAM NIČE VEČ NE VERJAME

Zgodnja jesenska jutranja ura. V mestu se po glavni cesti usipajo procesije mladih in odrastlih s košarami in težkimi jerbasi na glavi. Utrujeni so in zaprameni, dolgo pot imajo za sabo. V njih je izraz enega samega nepretrganega truda in težke borbe za obstanek. Otremem se težke misli, zavijem na obrobne griče nad Dravskim poljem in se pogreznem v njegovo jesensko slikovitost s tako bogatim barvilom...

Vurberg! Zagonetni in skrivnostni so mlini usode, ki drobno in presnavljajo po nedoimljivih zakonih, le redko zasluženih po velikih duhovih! Iz nekdanjih udobnih prostorov izbrane plemiške gospode je zrastle zdravilišče, kjer se je v teku 15 let zdravilo nad 3500 bolnikov. Po osmih stoletjih je prav temeljito menjal svoje poslanstvo!

Pa je po goricah živo, kmetje hitijo spravljati zadnje pridelke. Letina je bila letos na splošno dobra, vinograd ni utrpel škode in tudi storil svojo dolžnost. Pridelke je že pod streho in vinar je hvalen zaščitniku sv. Urbanu, ki ga je letošnji zaščitnik pred nesrečo. Le nekaj več letpših dni da bi bilo v septembru, pa bi bil kmet še boljše volje. Tudi sadje je že zrelo in pretežno že obrano. Komur je letos dobro obrodilo, je napravil precej ugodno kupčijo, čeravno ni glede cene vse tako, kot bi lahko bilo. Pametnejši uvidevajo, da bodo vse njihove utemeljene tožbe prst v vodo, dokler ne postanejo iz šibkih in popolnoma neuvaževanih gospodarskih činiteljev — kar so danes med seboj razcepljeni posamezniki-kmetje — močna edinica. Kmet se mora čim prej gospodarsko organizirati in si sam delati svoje trgovske račune! Čim prej se bo to uresničilo, tem boljše zanj in tudi za ostale.

Na splošno je opaziti težke socialne razmere tudi na boljnjih kmetijah. Vendar je kmet miren in uravnovešen. Ne more pa zakriti svojega potlačenega nezadovoljstva in vidi se, da bi rad kaj več

izvedel o tem, kar ga tlačijo. Saj je dostopen pametni razlagi in jo s preprostimi primeri iz njegovega življenjskega območja tudi razume. Njegova zahteva je zelo preprosta: boljše cene njegovim pridelkom, oziroma boljša nagrada njegovemu trdemu delu. Priliznjenim političnim frazam ne veruje, pa naj zvone kakor od kogar — in kakorkoli. Dokazov hoče in dejstev, ki čaka nanje od prvih do današnjih obljub. To naj si zapomnijo vsi, ki se tolažijo z nekim njegovim nepremičnim duševnim razpoloženjem. S svojo zdravno pametjo in tenkim čutom — ki je, mimogredé omenjeno, danes, ko odpoveduje vsaka logika, vedno bolj odločilen — si bo polagoma izklesal svojo pravo pot. »Mi se le počasi izmodrimo, menda je temu krivo preveliko število takih vzgojiteljev, ki so nas vzgajali za svoje udane služabnike. Takih slepih vernikov je med nami še mnogo, a vendar število pada. Verujte mi, da bi slo to hitreje, če bi imeli kaj dosti iskrenih delavcev, ki bi nam kazali pravo pot. Nekaj je v tem že boljše, mladina je drugačna in pove resnico brez ozira na levo in desno. Čuti se, da je iskrena za nas, za svojo zemljo in rod.«

Tako čujete iz ust bolj razgledanih kmetov.

»Ne čudite se tukajšnjim pojavom, ki res niso v čast tej lepi zemlji,« mi je rekel dober poznavalec ondotnega ljudstva. »Vse to je v svojem bistvu le izraz življenjske sile, osebnega uveljavljanja, pa bilo celo na brutalen način. Popolnoma zgrešeno je, če sklepate po vaških pokoljih o manjvrednosti tega ljudstva. So to le neznatni odstotki. Rečem vam, in to povejte vsem, ki nas tako ocenjujejo: Namesto predsodkov — deo! Prava, zemlji in njenim delavcem primerna prosveta bo kmalu preprečila pogubne učinke opojnih sokov in dvignila ljudstvo na ono kulturno višino, za katero ima vse pogoje.«

boljševiške vlade po Prekmurju tudi letake, datirane v Beogradu 11. marca l. 1919., s podpisom »Vlada kraljestva Slovencev, Horvatov i Srbov«. V njih stoji: ... se združite, kak so to učinili vsi prle od Madžarov tlačeni narodi, s svojimi brati v neodvisnoj demokratiško ravnnoj jugoslovanskoj državi. Verite vladi toga mogočnoga, zjedinenoga naroda, verite reči našega vladara prestolonaslednika Aleksandra, da bo vsa zemlja raztalana i dana polodelavskim srnakom, šteri bodo to zemljo sami obdelavali. Vsa grofovska zemlja se raztala nej samo nekaj. — Naša kralovina bo raztalana v okrožja z autonomijo, štera bodo mela v domači delaj svobodo. Po tam plani bodo Slovenci pri Miri meli svoje lastivno okrožje. Duhovniki, gospoda i vučitelji v Vašem okrožji ne bodo več Madžari i Madžarone, liki sinovje lastivnoga naroda. Da se tá gospoda lahko na Vašoj zemlji vzgaja, Vam vlada včasí po sklenitvi mira osno ve vse potrebne šole. Ravno tako bude vlada skrbela, da se v Vašem okrožji zaidajajo vsi potrebni mostovje i železnice...« To je bila pot, kij o je navdušeno pozdravila 20 tisočglava množica prvo nedeljo po zasedbi v Beltincih. Bila je tudi edino primerna pot, ki bi pripeljala ostalo prekmursko preprosto ljudstvo najsigurnejše do zavednega članstva v narodni in državni skupnosti. — jč.

Zahteve lesnega delavstva v Mislinju

V nedeljo je imelo lesno delavstvo, zaposleno v lesni industriji dr. Pergerja, v Mislinju zborovanje, ki se ga je udeležilo nad 120 delavcev. Zborovanje je bilo posvečeno razpravi o kolektivni pogodbi med podjetnikom in delavstvom, ki naj bi prinesla delavstvu izboljšanje življenjskih pogojev. Delavstvo zahteva 30% zvišanje mezd. Tozadevni zahtevi pred letom dni podjetnik ni v celoti ugodil, ko je meze povišal samo za 10%. Skrajno mižeren življenjski položaj je nujno privedel delavstvo, da je na letošnjem zborovanju ponovilo svojo upravičeno zahtevo. Poleg povišanja mezd pa je splošna želja delavstva, da se izboljšajo in popravijo tudi stanovanjske hišice, ki so sedaj v zelo slabem stanju. Upati je, da bodo pogajanja prinesla ob obojestanskem razumevanju ugodne rezultate za delavstvo.

Živahna lovska sezona v Slov. goricah

Lovska sezona je v Slovenskih goricah v najlepšem razvoju. Pokanje pušk je najbolj živahno po slovenjgoriških gozdovih ob nedeljah, ko je slišati povsod streljanje kot ob manevru. Lovski plen je letos povsem zadovoljiv. Verjetno je, da bodo letos prišli na svoj račun tudi lovci, ko ima divjačina dovolj hrane.

Zaradi prevžitka

Pri Sv. Rupertu v Slov. goricah so pri posestniku Viktorju Druzoviču prešali. Pri tem delu je bil zaposlen tudi gospodarjev tast in hišni prevžitkar 52-letni Ivan Kronfogl. Kakor navadno, sta se zet in tast tudi snoči sprla zaradi prevžitka. Stari je hotel vina in preprij je dosegel višek, ko je zet segel po motiko in z njo udaril tasta po glavi, tako da mu je počila lobanja. Nato ga je sunil z vso silo še v trebuh. Hudo ranjenega Druzoviča so prepeljali v mariborsko bolnišnico. Zadeva se bo končala pred sodiščem.

o. Relief in spominsko ploščo bodo odkrili v Zalcu ob 100letnici rojstva očeta savinjskega hmeljarstva Janeza Hausenbichlerja dne 23. t. m. Pred nekdanjo njegovo hišo bodo priredili spominsko svečanost, pri kateri bo sodelovala tudi šolska mladina in več pevskih zborov. Istega dne bo otvorjena tudi spominska razstava, na kateri bodo zbrane slike s starih slovenskih taborov, kakor tudi spominki v zvezi z delovanjem in življenjem Janeza Hausenbichlerja.

o. 30letnico obstoja slavi te dni znana čipkarska šola v Horjulu.

o. Zadržni dom v Lučah je zgradilo Kmetijsko konsumno društvo ob 35letnici svojega obstoja.

o. V Domžalah so slovesno proslavili povečanje cerkve, ki so jo tudi lepo uredili.

o. Vodovod v Frankolovem pri Celju gradijo. Vodovod je namenjen šoli v Frankolovem. Za gradnjo je banovina prispevala 42.000 dinarjev.

o. Iz Mislinja nam poročajo, da je skupina fantov na Tolstem vrhu napadla posestnikovega sina Leopolda Grosa in ga s koli težko poškodovala. Dobil je tudi več zabodljajev. Ranjenca so prepeljali v slovenjgraško bolnišnico.

o. V Račah so ob veliki udeležbi občanov pokopali splošno priljubljenega pos. Franca Marčiča, ki je bil najstarejši član račke gasilske čete. Ob odprtem grobu se je poslednjič poslovil od zaslužnega moža v imenu gasilske župe g. Pfejfer iz Hoč.

o. Požar pod Kumom. Posestniku in mlinarju Ivanu Zajcu od Sv. Jurija pod Kumom je požar do tal upepelil domačijo.

o. Dva zagrebška študenta sta nedavno vlomila v stanovanje Adele Kulmer v Rušah in odnesla nekaj dragocenega jedilnega pribora.

o. Zveza kulturnih društev v Ljubljani bo imela redni letni občni zbor 30. t. m. v Kazinu.

o. Nov železobetonski most gradijo v Rajhenburgu čez Brestanico. Oddaljen bo od postaje okoli 200 metrov in bo pomenil za Rajhenburg ter celo Posavje veliko pridobitev. Načrte za most je napravila banovina, stroške, ki so bili preračunani na 422.000 din, pa krijeta banska uprava in okrajni cestni odbor v Brežicah. Pri delih so zaposleni samo domači delavci in jih je 40. Stari most sproti rušijo in uporabljajo kamenje za novega. Most bo končan prihodnjo pomlad.

c. 30 delavcev je odpustila tekstilna tovarna Bergman in drug, ker ne dobiva redno surovin iz tujine.

c. Prvo predavanje Ljudske univerze v Celju bo v čerttek v veliki dvorani Narodnega doma. Predaval bo divizijski general Vladimir Belič iz Beograda o temi »Jugoslavija v svetovni vojni«.

c. Celjske novice. Starinar Kreich Matija iz Šoštanja je zavil na Krekovi cesti na levo stran pred avtom Štepeja Antona iz Kranja, pri tem pa ga je avto vrgel s kolesa, da je dobil Kreich težke poškodbe. — Napaden je bil z nožem v Ločici pri Polzeli Štokl Alojz in dobil težke poškodbe po hrbtu, rokah in glavi.

c. Prejeli smo iz Celja. V mojo delavnico je prišel v nedeljo dobro oblečen mož s kolesom brez številke. Prosil je za podporo in rekel, da je iz Nemčije in da se spet tja vrača, ker je tam boljše. V Nemčiji zasluži vsak delavec najmanj 10 mark in sedi z gospodom v vsaki gostilni za isto mizo. Da gre Korošcem v Nemčiji zelo dobro in da vere tam ne preganjajo. Zelo se je razgovoril in ujel sem ga na nekaj lažeh, nakar sem ga spravil na cesto. Zdi se mi potrebno opozoriti ljudi na take postopače, ki o njih ne vemo, od kod so in zakaj so tako zgovorni.

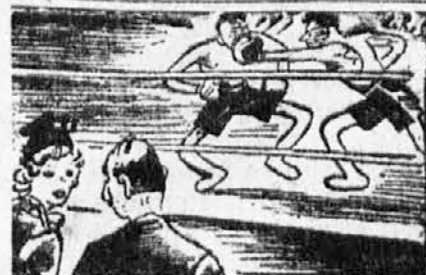
p. 19letni sin je ustrelil svojega očeta. Pri Letonjevih iz Zabjaka že dolgo časa žive v nemirih. Vsako najmanjše nesoglasje med sinom in očetom je dalo povod za prepire in pretepe. Včeraj je bila kamen spotike neka trava, ki bi jo bilo treba pokositi. Preprij se je raznel tako daleč, da je sin zgrabil za repetirko in streljal na očeta. Težko ranjenega so prepeljali v ptujsko bolnišnico.

p. V Ljudski univerzi v Ptujju predava 22. t. m. ob 8. uri v »Mladiki« general Vlad. Belič iz Beograda o temi »Jugoslavan v svetovni vojni«.

n. Pouk o tujskem prometu so uvedli na trgovski akademiji v Dubrovniku. To je prvi primer, da se v naše šole uvaja nauk o turizmu kot šolski predmet.

n. O potresnih sunkih z močnim podzemljskim bobnenjem poročajo iz Ivanca pri Varaždinu. Potres ni napravil nobene škode.

n. Novo gimnazijo v Zagrebu je morala ustanoviti prosvetna oblast zaradi prevlekega števila vpisanega dijaštva, ki znaša letos 13.000 dijakov in dijakinj.

Ona: »Kaj? Za denar počneta tole? Jaz sem pa mislila da gre zaradi kake ženske!«

K prekmurskemu osvobojenju

Murska republika

Značilna za gonilne sile prekm. družbe v prevatnih dneh je epizoda Tkalčeve »Murske republike«. »prekmurska kontra revolucija«. — Ogrsko delavsko gibanje je nastalo že l. 1867., toda ni se moglo tako razvijati kot avstrijsko. Ogrska ni dobila demokratične volilne pravice niti l. 1907. ko jo je dobila Avstr. Tudi sindikati niso bili zakonito dovoljeni. Demokratične volitve so se pripravljale šele za 10. april 1919. Toda že koncem marca je nastopila boljševiška revolucija. Social. demokratska stranka se je v Soboti ustanovila malo prej. Madžarska social. demokracija je narodna gibanja krivo ocenjevala in videla v njih samo reakcionarstvo voditeljev. Prekmurje delavstva skoraj ni imelo. Pripadniki socialne demokracije so bili vzgojeni v duhu, ki ga je v Prekmurju širila oficial. madžarska šolska in nacionalna politika. Njeni pripadniki tako v narodnem delu niso mogli videti drugega, kot reakcionarstvo kat. duhovščine. K poročilu, da so gradiščanski Nemci dobili avtonomijo, so »Novine« (9. III. 1919) pristavile: »Najtežje nam je bilo, da so se tudi socialni demokratije v Soboti obrnili proti nam. Tudi oni so dolgo časa jedli trdi kruh robstva in zdaj ko so na vlado prišli... so pozabili na one, ki so brez pravice! Ne razumem, kako se internacionalnost združuje s šovinizmom. Na drugi strani pa so »Novine« že od ustanovitve soc. dem. stranke v Soboti to gibanje ostro napadale. Za časa boljšev. režima do kake rešitve nar. vprašanj v Prekm. ni prišlo. Dočim so proglasili n. pr. za Slovake posebno sov. republiko, se kaj podobnega s Prekmurjem ni zgodilo. Vlada je popolna narodna indiferentnost. »Novine« so prevzeli in so postale glasilo novih gesel v slovenščini. Ravno tako so izdajali v prekmurščini tudi letake. Sprememba je nastala edino po »prekmurski kontrarevoluciji« komisarja Viljema Tkalca. Ogrski boljševizem tudi ni razdelil

zemlje veleposestev in tako si ni mogel pridobiti bajtarjev in malih kmetov, večji so pa v njem videli samo nevšečne rekvizicije. V Prekmurju se je tudi njemu pridružilo mnogo pustolovcev in ljudi, ki so bili z vsako oblastjo. Nekateri slučajni političnih izprememb pri posameznikih so neverjetno presenetljivi. Nekoliko pojasni to dejstvo, da je Prekmurje imelo v 10 mesecih (oktober 1918. — avg. 1919.) 6 državnih oblik. Viljem Tkalca, nekdanji učitelj in organist, nadporočnik v vojski, civilni komisar Karolyjeve republike, ki je zatrl pogrome na gradove in notarje po ljutomerskem taboru, je postal tudi boljšev. komisar. Kmalu pa je začel propagirati posebno »Mursko republiko« in pri tem povdarjati tudi narodni moment. Poleg »vendstva« je poznal že celo »slovenstvo«. Vzrok te osebne spremembe je bil v tem, da so ga pri centrali obdolžili nekkih nerednosti in ni bil več varen. Pridobil si je obmejno domače vojaštvo. Skušal je najti stikov z jugoslov. vojsko, pa mu ni uspelo. Iz Avstrije je dobil potrebno orožje in 2 milijona kron. V njegov poizkus je bilo zapletenih tudi nekaj liferantov živine, ki so prejeli iz Budimpešte denar za blago, pa ga nato več niso poslali. Kot pravijo, mu je dal mnogo denarja tudi grof Szapary. Njegove načrte je prekrizala kazenska ekspedicija voj. Sovjetov. Razmere v Prekmurju so se po tem mnogo zoostrele. Represalije so se vršile tudi proti duhovnikom o katerih so mislili, da so bili s Tkalcem v kaki zvezi. Tokrat je moral bežati tudi Klekl, ki je pobegnil na Štajersko. Tkalca je zbežal v Avstrijo k belim četam. Vrnil se je po zmagi proti revoluciji z belimi četami v Prekmurje. Toda l. avg., ko je zmagala madž. protirevolucija, je bilo v Parizu odločeno, da pripada Prekmurje Jugoslaviji. Jugosl. čete so ga zasedle 12. avg. 1919.

Jugoslovanska letala so metala za časa

Maribor**Modernizacija avtobusnega prometa**

POSTOPNO OBNAVLJANJE AVTOBUSNEGA PARKA. ŽELJA PO PREVZEMU NEKATERIH PODEŽELSKIH PROG

Mestni avtobusni promet se zelo povoljno razvija. Izpopolnjuje se v dveh smereh, in sicer v racionalizaciji pogona ter v postopni obnovitvi vozovnega parka. Skoraj vsi avtobusi vozijo z metanom ali nafto, kar je mnogo ceneje in poleg tega še praktičnejše. Trenutno ima mestni avtobusni promet 23 avtobusov. Na vseh progah vozijo skoraj sami novi avtobusi, ki jih ima občina sedaj 12 v obratu. Pet novih avtobusov je še v delu in bodo kmalu zamenjali stare zelene vozeve, tako da bo v prometu 17 najmodernejših novih avtobusov. Kakor pa doznavamo, število novih avtobusov še ni dokončno. Občina bo kupila še več novih avtobusov, tako da bo sčasoma ves avtobusni park obnovila. Stare avtobuse pa prodajajo podeželskim občinam in zasebnikom za po-

deželski avtobusni promet. Tudi prometna služba je sedaj dobro urejena in ni več toliko pritožb ko nekdanj. Novi avtobusni kolodvor je napravil konec neprestanim zmešnjavam, ko ljudje niso vedeli v kateri avtobus naj vstopijo. Prometno vodstvo se trudi, čimbolj izpopolniti prometno službo, tako da bodo odpadle vse nepotrebne ovire in zamude. Ko se mariborski avtobusni promet tako ugodno razvija, ni čudno, da je iz vrst potnikov izšla želja, naj mestni avtobusni promet prevzame še podeželske proge proti Ptujju, Gornji Radgoni, Ljutomeru in v Slovenske gorice. Gospodarski razvoj in gravitacija teh predelov k Mariboru nujno zahtevata boljše urejen promet na teh progah, kar zasebnim podjetjem spriči ogromnih investicij ni mogoče izvesti.

Zatemnitev Maribora

Na teritoriju mesta Maribora ter občin Košaki, Kamnica, Pobrežje, Studenci, Radvanje, Razvanje in Pekre bo 24. in 25. t. m. dvodnevna vaja za zatemnitev. Stanje zatemnitve traja vso noč, s tem da se ukine ulična razsvetljava dne 24. oktobra ob 19. uri zvečer. Vsak prebivalec se mora ravnati po navodilih za zatemnitev ter mora v ta namen vse pripraviti, kar je potrebno za zatemnenje hiš, javnih lokalov, obratov in industrij. Med zatemnitvijo poteka življenje na ulici, v hišah, obratih, javnih lokalih itd. kot v normalnih razmerah. Prometna vozila

morajo voziti z zmanjšano hitrostjo. Radi vidnosti se bodo robniki pločnikov, drevesa ter ograje ob križiščih, nasipih in mostovih premazali z belim oplenom — apnom. Odredbe zatemnitve ne veljajo za vsa uradna poslopja in naprave državnih železnic. Vsa zunanja cestna razsvetljava, razen najvažnejših prometnih svetlobnih signalov se ukine. Uporaba žepnih svetilk, vžgalic itd. na prostem je prepovedana. Vsa reklamna razsvetljava in razsvetljava napisov ter razsvetljava izlozob mora biti odklopljena. Poslopja morajo biti popolnoma zatemnjena.

Slinavka in parkljevka v Mariboru

Ker je bila dne 15. t. m. v mestni klavnici ugotovljena slinavka in parkljevka, odreja mestna občina, da se mesto smatra kot ogroženo ozemlje in veljajo zanj sledeče odredbe: Izvrši se popis vseh parkljarjev v mestu. Zabranjen je promet s parkljarji (govedo, svinje, ovce, koze). Trgovina z živino na področju mestne uprave je zabranjena ter se bodo dajala dovoljenja od slučaja do slučaja. Hlevi se stavijo pod zaporo. Psi ne smejo ležati po ulicah. Kokoši morajo biti zaprte v dvoriščih in se ne smejo puščati na cesto. Živinski, svinjski in seneni sejni se do nadaljnjega ukinejo. Vsakdo je dolžan, sumljivo obolenje živine prijaviti mestnemu vet. uradu. Goniti parkljarje iz mestnega območja je prepovedano. Dostop goveje živine z vprego je v mesto prepovedan. Pripusti se v mesto samo one parkljarje, ki imajo na živ. potnem listu opombo »Za takojšnji zakol v mestni klavnici«. Svinje se smejo pripeljati v mestno klavnico le z avtomobilom. Živali

v mestni klavnici se morajo takoj sprosti poklati. Prepovedano je odpremljanje živih parkljarjev in vseh predmetov, s katerimi se lahko slinavka prenaša (seno, slama, koža, volna, gnoj itd.) iz mestnega območja. Špeharjem je dostop v mestno klavnico prepovedan.

Velik vlom v Mlinski ulici

Preteklo noč je več drznih vlomilcev vdrla v avtodelavnico inž. Friedaua v Mlinski ulici 13. Stavba stoji tik ob železniški progi. S te strani so na oknu sneli oknice in prišli v delavnico. Tam so vlomilci nasilno odprli več garderobnih delavskih omaric in odnesli delavcem delavske površne obleke in čevlje ter nekaj drobiža. Iz delavnice so vdrli v sprejemno pisarno, kjer so izpili steklenico likerja in odnesli ročno blagajno. Imeli pa so smolo, ker je bila blagajna prazna. V njej so bili le razni dokumenti. Odnegli so tudi nekaj orodja. O dogodku je bila obveščena mariborska policija. Nadzornik Medvešek je s policijskim psom odkril sled za vlomilci. Pes je v bližnjem kanalu

pri železniški progi našel obleko in čevlje, ki so jih storilci zavrgli, ter prazno steklenico. Sled je vodila preko železniške proge na sejmische. Tekom dopolneva je policija enega vlomilca že aretirala. Pokazal je mesto, kamor je zakopal ukradene stvari, ki jih je oškodovanec inž. Friedau že dobil.

Zaključki obrtniške konference

Na včerajšnji obrtniški konferenci v Mariboru, o kateri smo že poročali, je bilo ugotovljeno, da so podeželski vajenci mnogo boljši ko mestni. Zato bo treba nedostatke v tem oziru odpraviti. Sklenili so polagati več pažnje komercialnemu pouku obrtniškega naraščaja. Privedli bodo več tečajev o kalkulacijah, knjigovodstvu, o pomočniških in mojstrskih izpitih. Načelnik brivske zadruga v Mariboru g. Novak je predlagal, da se pomočniška doba podaljša na 8 let, ker je triletna pomočniška doba prekratka. V prevozniški stroki je treba odpraviti nelegalno konkurenco.

m Škof dr. Tomažič se je vrnil iz Rima, kjer je papežu poročal o razmerah v svoji škofiji.

m Iz orožniške službe. Upokojen je komandir studenske orožniške postaje nar. g. Alojzij Toš.

m Nemški učenjak v mariborskem muzeju. Te dni si je ogledal mariborski muzej dekan filozofske fakultete baron dr. Bolko Eichthofen iz Königsberga v Nemčiji. Učenjak proučuje ilirsko kulturo.

m Novi upravnik mariborske carinarne g. Djordje Vičič je že prevzel svoje poste.

m Na frančiškanski cerkvi te dni polagoma obnavljajo kazalne plošče in kazalce. Prejšnje zaporedne številke so sedaj nadomeščene le z enotnimi znaki.

m Muslimani v Mariboru. Vsi v Mariboru stanujoči muslimani se pozivajo, da se do 1. novembra osebno ali pismeno prijavijo v popisovalnem oddelku mestnega poglavarstva Maribor na Slomškovem trgu 6/I soba 3.

m Umrla sta v Mariboru 64-letni trgovec in hišni posestnik Anton Maj iz Židovske ulice 14, in 80-letni zasebni uradnik Anton Suppanek z Aleksandrove ceste 74.

m Natečaj za sprejem kuharja razpisuje komanda šole za rez. oficirje v Mariboru. Interesenti naj se javijo do 21. t. m. v komandi šole.

m ISSK Maribor poziva članstvo nogometnega odseka, da se udeleži pogreba sportnega tovariša Alfonza Pelka, bivšega vratarja SK Rapida, ki se vrši jutri v četrtek na pokopališču na Pobrežju. — Načelstvo odseka.

m Pod voz je padel. V Orehovi vasi so se splašili 27-letnemu vozniku Antonu Gumzeju konji. Voznik je padel pod kolesa, ki so mu zdrobili levo roko v rame-nu.

m Zlata zapestna ura je bila najdena v

Rošpohu pri Kamnici. Lastnica jo dobi pri policiji.

m Še o napadu v Stražunskem gozdu. Iz orožniške prijave je razvidno, da nad elektrotehnikom Viktorjem Štefancem ni bil izvršen roparski napad, marveč gre za neko obravnavanje. Sicer bo pa za varnost Tezenčanov poskrbljeno. Kdor bi videl kakega moža s svežo rano na glavi, naj to javi žandarmeriji.

m Drevo ga je poškodovalo. V Breznem je padlo na 40-letnega splavarja Jos. Vandurja precej debelo drevo in mu poškodovalo lobanjo. Ponesrečenca so prepeljali v tukajšnje bolnišnico.

m S kolesa je padel v Betnavi 16-letni strugarski vajenec Jurij Šega in si zlomil levo roko. Zdravi se v bolnišnici.

m Konj je brcnil 25-letnega posestniškega sina Jakoba Poša iz Sp. Kozene in mu zdrobil levo nogo. Spravili so ga v bolnišnico.

m Novi mesarski pomočniki. Danes so bili v prostorih Združenja mesarjev in klobasičarjev pomočniški izpiti, ki jih je vodil predsednik g. Jernej Fidler.

m Otrok zažgal hišo. V Rogozi pri Hočah je zgorela hiša Štefanu Fuksu. Požar je povzročil neki deček, ki se je igral z vžgalicami.

m Karambol na Tržaški cesti. Na križišču Stritarjeve ulice in Tržaške ceste je neki dvovprežni voz trčil v osebni avtomobil 2—2715 in ga precej poškodoval.

m Čigava je torbica z rožnim vencem in sv. pismom? Na klopici v mestnem parku je poštar Martin Venko našel rujavo žensko ročno torbico, v kateri je bil rožni venec in del sv. pisma stare zaveze. Torbica je na policiji.

* »GRİČ«, teden trgatve, najslabši mošt, fureš, nova avto cesta.

* Boccaccijev Dekameron je izšel tudi v slovenščini. Celotno delo obsega 3 knjige. Dobite jih v vseh knjigarnah ali pa naravnost pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3 in v Mariboru, Aleksandrova c. 13. Nasmejete se vedrini florentinskih žena, katerim je Boccaccio pred dolgimi stoletji pripovedoval svoje nesmrtno ljubavne povesti. Cena za vse tri knjige broš. dim 87.—, vez. v platno din 135.—, vez. v polusnje din 180.

* V prekrasno Slovenske gorice z udobnim avtobusom v nedeljo, 23. okt. za le din 50.—. Poskušnja novega vina! Takojšnje prijave pri Putnik-u Maribor.

Nočna lekarniška služba: Lekarna „Pri Sv. Antonu“, Frankopanova cesta, tel. 27-01; lekarna „Pri Mariji Pomagaj“, Aleksandrova cesta, tel. 2179.

Kino

* Grajski kino. Danes zadnjikrat Sere-nada. Četrtek »Finale«. Hans Moser. Emi English.

Mariborsko gledališče

Sreda, 19. okt.: Zaprto.
Četrtek, 20. okt., ob 20. uri: „Pokoj-nik“. Red A.

Kultura**Celjsko gledališče**

Preakli terek je v tej sezoni prvič gostovalo v Mestnem gledališču v Celju Narodno gledališče iz Ljubljane z dramo finske pisateljice Helle Vuolijoki »Žene na Niskavuoriju«, ki je priborila finskemu odru svetovni sloves. Čast Celja je rešila mladina, vse preveč pa so zijale vrzeli v parterju, ko je bilo pričakovati, da bo dvorana prazna.

Na Niskavuorju se je živelo zaprto po konvencionalnem kopitu kmečkega posestva pred vojno. Toda v kraj je prišla mlada učiteljica Ilona (Danilova) vsa prežeta z novimi idejami in z voljo, da brez predsodkov zaživi polno in svobodno. Med njo in gospodarjem na Niskavuoriju se spletejo srčne vezi, tudi njega zagrabijo novo življenje, in to pot se je mati (Marija Vera) zmotila: njen sin Arne (Jan) se od ljubice ni več vrnil k družini in zemlji, kakor je bil doslej običaj na Niskavuorju.

Izredno ostro so zarisani značaji ljudi iz Niskavuorja. Mati je predstavnica stare morale; visoka je, strog, siten obraz, ukazovalen in visok glas ima. »Rasti moramo tam, kjer smo vsajeni in „Sveto pismo“ pravi kako je treba živeti«, govori mati. In na Ilonine besede, da je njeno

življenje tam, kamor drugi ne morejo vtikati svojih nosov, pravi mati, da je že ves svet ob pamet. Mati razume moškega v sinu, razume vse nezadovoljstvo zaprtega življenja, ki mu narekujejo pot denar in zemlja, na kateri stoji družina, razume stranpoti mož na Niskavuoriju, toda — da bi se gospodar ne vrnil več, tega ni pričakovala. To je bil prelom med starim in novim svetom, v katerem Ilona ne bo dala svojemu in Arnejevemu sinu za pot v življenje okamenelih zakonov, temveč znanja in poguma. — Arnejeva žena Marta (V. Juvanova) je prinesla k hiši denar in veliko malomeščanskih predstav o življenju. Arne naj bi jo dvignil v »družbo«, naj bi jo peljal z avtom večkrat v mesto. Rodila je otroke, brala romane Kurz-Mahlerjeve in prežala za možem. Tudi njo je čakal polom. Sama je ostala z Arnejevo materjo na posestvu, da čuva zemljo in otroke, preko vse pokrajine Tavastlanda pa je zavel svež veter novega in polnega življenja v nevzdržnem boju proti staremu svetu.

Silovit boj treh ljudi in treh svetov je potegnil za seboj gledalce. Le včasih je popustilo živo igranje na odru, kakor da bi se ta ali oni igralec zavedal, da igra

v Celju. Vendar pa je bilo občinstvo zelo zadovoljno in hvaležno, le nekaj nediscipliniranih glasov lahko drugič izostane.

C. Z.

DEVETA ŠTEVILKA OBZORIJ

V deveti številki prvega leta »Obzorij«, ki izhajajo kot glasilo Umetniškega kluba v založbi Mariborske tiskarne in uredništva dr. Ivana Dornika in dr. Vladimira Kralja, sta prispevala pesmi Branko Rudolf in Franjo Roš. Prvi objavlja meditativno impresijo »Na Hvaru 1938«, drugi pa »Materinski dan 1938«. Prozo sta prispevala Miško Kranjec in Ivan Potrč. Kranjčeva novela »Liza« je zajeta, kakor skoraj vsa njegova dela, iz Premurja, i. močno koncepcijo in fino psihološko osvetlitev, Potrčeva »30 + 20 = 50« pa riše pohorsko okolje in njegove gozdarje ter pastirje. Obe deli sta realistični v novodobnem literarnem smislu. Dr. Dragotin Cvetko je opisal v sestavku »Med Ašem in Jasino« svoje poglede na Češko-slovaško, konec pa je kljub novosti že zastarel: razvoj dogodkov je bil hitrejši kakor tiskarna. Eseja, zajeta iz kompleksa vprašanj našega podeželja, »Gibanje cen in naše kmetijstvo« ter »Zemljiški odnosi v Slovenskih goricah«, sta delo Ivana Bratka ter Jožeta Kerenčiča. Ocene so tudi v »Obzorjih« take kakor v vseh slovenskih mesečnikih zadnjih let:

prikazujejo nam komaj majhen, rekli bi preneznaten del tega, kar se pri nas izdaja. Le dve oceni, Franceta Vodnika o Velikonjavi knjigi »Besede« in J. K. o francoskem prevodu Jurčičevega »Jurija Kozjaka«, sta odločno premalo, zato bo treba za revialno kritiko naše literature bolje poskrbeti. Ocenjena naj bi bila vsaj vsa najvažnejša dela, ki pri nas izidejo.

k. Senečičev »Slučaj s ulice«, tragikomedija z zagrebške periferije, bo doživela v kratkem premiero tudi v Beogradu. V Zagrebu so jo igrali doslej že 33 krat. Razen tega je prevedena tudi že v češčino. Mladi hrvatski dramatik si je tako v razmeroma kratkem času osvojil vso Jugoslavijo in prodira tudi že čez državne meje.

k. V turinski reviji »Minerva« objavlja Umberto Urbani prevod spisa Bare Poparića »Ban Hrvatske« in poglavje »Nepoznata iz Rovereta« iz romana hrvaškega pisatelja Mate Blaževića »Zabornjavljeni grobovi«.

k. Knjiga o carju Borisu. Za dvajsetletnico vladanja bolgarskega kralja je izšla v Sofiji v nakladi 80.000 izvodov spolska knjiga »Car Boris III.« Uredil jo je major D. Bratanov, uvod pa je napisal vojni minister T. Daskalov.

Gospodarsvo

Ob zaključku trgatve

Trgatev je pri kraju, le tu pa tam čakajo trsi beračev, bodisi z namenom, da plemenita sorta še pridobi na sladkorju za napravo odlične sortirane kaplje, bodisi, da ima gospodar obširne vinograde in ni mogel ob veliki trgatvi vsemu kaj, oziroma do trgačev. V glavnem pa je, kot rečeno, zaključeno in je klopotec ob svoje dolžnosti.

Kakšen je uspeh? Glede količine so povoljni glasovi, vinarji se niso v svojih proračun. varali. Grozdje se je na splošno držalo dobro, le ponekod so morali s trgatvijo hiteti, ker je grozdje napadla gnjiloba. V takih primerih so pobrali že prve dni tega meseca. Umevno, da je vplivalo te nenavadno na kakovost. 16° sladkorja, ki so jih taki rani trgatvi dale celo južne sončne lege, je za kvalitetna vina le premalo, ker ne dosežejo komaj 9¹/₂° alkohola. Mnogo na boljšem so vinarji, ki so mogli s trgatvijo odlašati: lepi in precej

toplotni dnevi so še vedno zvišali trsni sladkor povprečno za 1/3% na dan, kar je v tednu dni za kakih 2¹/₂°. Povprečni odstotek bolj dozorelih sort bo menda okrog 18°, torej premalo za dobra kvalitetna vina. Treba bo mošt sladkati. Vinarji čakajo na sladkor in se bojé, da ga tudi letos dobe prepozno.

Tudi letos se je ponovila ona stara nestrpnost, ki žene gospodarje k neutemeljeni prezgodnji trgatvi in s tem v občutno gospodarsko zgubo. Zdravo grozdje, lepo vreme, nikakega strahu pred tatvino — a kljub temu ne vzdrže. Kdaj bomo svoji pridnosti dodali tudi nekaj trgovskega duha in spoznanja, da se je treba ravnati po trgu? Zato pa se tako rado dogaja, da ostanejo vina iz prezgodaj branega grozdja predolgo v kleti in gredo po pretirano nizki ceni. Kolika je ta škoda, izračuna lahko vsakdo sam.

Povezanost elektrarn nujno potrebna

Te dni je zasedala v Sarajevu Zveza jugoslovanskih elektrarn in razpravljala o raznih perečih vprašanjih, tičočih se elektrifikacije naše države. Pri tem se je ugotovilo, da bo letos konzum toka v Jugoslaviji prvič presegel eno milijardo kilovatskih ur. Dasi je to število razveseljujoče, vendar vse premajhno za deželo, ki ima toliko vodnih sil in toliko premoaga na razpolago.

Ta ugotovitev je popolnoma na mestu. V Sarajevu so razpravljali tudi o sodelovanju med posrednimi elektrarnami, da bi se tako dosegla večja kapaciteta posrednih podjetij. Tudi ta korak moramo le pozdraviti, v poročilu o poteku razprav pa pogrešamo ugotovitev, zakaj se marsikje ni dalo doseči večje sodelovanje med centralami. Res je, da ni vedno dovolj kapitala na razpolago, da bi se zgradili daljnovodi, vendar bo to menda le delni odgovor. Kjer je dobra volja, tam se najdejo tudi sredstva za izvedbo načrtov. In to velja zlasti za elektrifikacijo.

V Sloveniji imamo več velikih elektrarn, med njimi največjo v državi, na Fali pri Mariboru. Blizu omrežja Falske elektrarne pa so lani zgradile daljnovod iz Velenja proti Mežici Kranjske deželne elektrarne, ki jim je predvsem določen delokrog v južnem delu Slovenije, na Kranjskem. V bližini Trbovelj in Zagorja se omrežji obeh elektrarn zopet približujeta in treba je le kratkega spoja, pa bi ena elektrarna napajala obrežje druge z odvisnim tokom. Mesto Celje je dolgo dobivalo tok iz Fale, sklenilo pa je pogodbo z banovinskimi elektrarnami, ker je bil tok cenejši. In vendar ne more nihče trditi, da bi imela Fala večje režije kot Velenje, čeprav uporablja tamošnji rudnik le manjvredni premog za kurjenje kotlov. Tu nekaj ni v redu in izgleda, da

se med obema podjetjima bije hud konkurenčni boj, žal na škodo prebivalstva.

Saj vendar ne bo težko dobiti podlage za ožje sodelovanje med Ljubljano in Falo. Zadnjič so bile razširjene vesti, da se je dosegel načelni sporazum med obema elektrarnama, po katerem naj bi Fala oddajala ves odvisni tok Kranjskim deželnim elektrarnam in ji potem ne bi bilo treba graditi novih daljnovodov. Sedaj pa se z raznih strani čuje, da so se pogajanja razbila. Ako se te vesti obistinijo, potem bodo še nadalje gradili vode drugega blizu drugega in to brez potrebe. Investirali se bodo zneski, ki bi se dali uporabiti v boljše svrhe.

g Sejni 20. oktobra: Turnišče, Črenšovci, Smihel-Stopiče.

g Turistična marka se po obvestilu Narodne banke računa od 1. oktobra dalje po 14,50 din.

g Kupčija z živino se ponekod, kjer je že minula nevarnost slinavke, polagoma spet obnavlja. Vendar pa je opaziti, da je dogon na sejm prav malenkosten ter se bo verjetno živahnejša kupčija razvila kasneje. Cene so razmeroma še dokaj trdne.

Borzna poročila

DEVIZE. Ljubljana, Amsterdam 2393,65—2408,25, Berlin 1759,22—1773,10, Bruselj 743,70—748,76, Curih 996,45—1003,52, London 208,36—210,41, New York 4366—4102,32, Pariz 116,47—117,91, Praga 151,43—152,54, Trst 230,45—233,53.

EFEKTI. Zagreb. Drž. papirji: vojna škoda 468—470, 4% agrarji 60 bl., 4% sev. agrarji 59 bl., begluške obv. 89 bl., 6% dalm. agrarji 89 bl., 7% inv. pos. 96,50 bl., 7% Blair 91,50 bl., 8% Blair 99 bl. — Delnice: PAB 225 bl., Trbovlje 180—185, Jadranska 350 d.

Sport

Punčec in Mitić na lestvici „Prager Tagblatta“

Pariški dopisnik »Prager Tagblatta« je objavil lestvico najboljših teniških igralcev v Evropi in na svetu. Po njegovem mnenju je Punčec 9. najboljši igralec na svetu. Lestvica izgleda takole: 1. Budge (USA), 2. Bromvich (Avstr.), 3. Riggs (USA), 4. Quist (Avstr.), 5. Austin (Angl.),

Jugoslavija — Madžarska?

13. novembra bi se morala vršiti meddržavna nogometna tekma Madžarska—Italija v Budimpešti, ki pa jo je Italija sedaj odpovedala. Kakor doznavamo, se bo na ta termin odigrala tekma Jugoslavija—Madžarska, kar je tembolj verjetno, ker je JNS že rezerviral 13. nov. za svojo prireditev.

ANGLEŠKA ENAJSTORICA DOLOČENA.

Kakor poročajo angleški časopisi, je angleška reprezentanca za tekmo s kontinentom že določena, in sicer bodo igrali sledeči igralci: Woodley (Chelsea), Sproston (Tottenham Hotspurs), Hapgood (Arsenal), Willingham, Yung (oba Huddersfield Town), Copping (Arsenal), Matthews (Stoke City), Robinson Sheffield (Wednesday), Lawton (Everton), Goulden Westham United, Boyes (Everton). Napad Anglije bo torej vodil 18-letni Lawton, srednji napadalec Evertona.

BOROTRA ANGLEŠKI PRVAK NA POKRITEM IGRISČU

Včeraj se je v Londonu zaključilo tekmovanje za prvenstvo Anglije v tenisu na pokritem igrišču, kjer si je naslov prvaka osvojil Francoz Jean Borotra, ki je v finalu premagal Angleža Buttlerja 6:0, 4:6, 6:4, 6:2.

NOV EVROPSKI REKORD V SKOKU OB PALICI.

Na prvenstvu Ukrajine v Kijevu je postavil Ozolin s 429 cm nov ruski in evropski rekord. Dosedanji rekord v tej disciplini je imel Norvežan Hoif s 425 cm, ki jih je preskočil l. 1925.

s. Zanimivosti okoli tekme Anglija—Kontinent. Tako Angleži kakor tudi kontinentalni team se pripravljajo za odločilno srečanje na igrišču Arsenal. Angleži igrajo 22. X. tekmo proti reprezentanci Walisa. Tekmi bo prisostvoval tudi italijanski zvezin kapetan Vittorio Pozzo, da spozna formo angleških igralcev. Kontinentalni team bo igral dne 23. X. v Amsterdamu proti jako močni nizozemski B-representanci, od te tekme bo odvisna postava moštva. Pariški »Paris Soir« poroča, da je postava Kontinenta že gotova, in sicer bi po njegovih informacijah prišli v poštev: Olivieri, Foni, Rava, Kitzinger, Andreolo, Lazar, Aston, Braine, Piola, dr. Sarosi (Zsengeler) in Brunstaad, brzkonje pa bo na njegovem

6. Wood (USA), 7. Mako (USA), 8. Menzel (ČSR, sedaj Nemčija), 9. Punčec (Jugoslavija), 10. Henkel (Nem.). Lestvica najboljših v Evropi je sledeča: 1. Austin 2. Menzel, 3. Punčec, 4. Henkel, 5. Cejnar itd. Naš mušketir Mitić je na dvanaistem mestu.

mestu igral Collaussi. Angleške stave kažejo razmerje 5:3 za Anglijo, ki pa se še bodo izpremenile, ko bosta dokončno znani postavi moštev. Skrbi povzročata pomanjkanje prostora, kajti igrišče Arsenal, ki lahko sprejme 80.000 ljudi, je skoro že razprodano.

s. V mariborskem okrožju imamo v nedeljo samo eno prvenstveno tekmo, ki se bo odigrala v Čakovcu med ČŠK in Železničarjem iz Maribora.

s Zagrebška Concordia je letošnji prvak v hokeju na travi. V nedeljo je zagrebška Concordia z zmago nad Maratonom 1:0 (1:0) postala drž. prvak v hokeju na travi, na drugem mestu je Maraton.

s V Subotici so se zaključila tekmovanja v mečevanju za prvenstvo Dumavske banovine. V meču in floretu je zmagal Zagrebčan Branko Tretinjak.

s. Senzacija madžarskega nog. prvenstva. V nedeljo je v Budimpešti doživela Hungaria v prvenstvu svoj prvi poraz proti Budafoku z 0:3.

s. Dve nogometni tekmi med reprezentancama Romunije in Jugoslavije se bosta vršili 9. maja in 10. okt. 1939 v Beogradu in Bukarešti za pokal romunskega kralja Karola.

s. V italijanskem prvenstvu vodita po petem kolu Torino in Liguria, v madžarskem pa po sedmem kolu Ujpest in Hungaria.

s. Nova kolesarska svetovna rekorda. Na stadionu v Bordeauxu je izboljšal Francoz Renaudin svetovni rekord svojega rojaka Malavala (1:59,2) na progi 1 milje z letečim startom s časom 1:55,2, pri dvosedeznih kolesih pa sta v dirki s stoječim startom Francoza Michard in Chaillot dosegla na progi 500 m čas 34,4, kar tudi pomeni nov svetovni rekord.

s. Veliki boks-match nameravajo prirediti v San Francisku prihodnje leto za časa mednarodne razstave. Menager Jakobs je izjavil, da je pripravljen prevzeti organizacijo, zahteva pa 22.000.000 dinarjev garancije. Baje bi se naj priredil match za naslov prvaka sveta vseh kategorij med Joe Louisom in zmagovalcem iz srečanja Tommy Farr—Lou Nova.

s. Nov madžarski juniorski lahkootletski rekord v štafeti 4 krat 1500 m so postavili juniorji UTE s časom 17:16,6.

s. Italijanski Nacionalni olimpijski odbor je sklenil, poslati lahkootletsko ekipo, ki bo verjetno zastopala Italijo na Olimpiadi 1940, na Finsko, kjer naj si atleti v teku poletja 1939 naberejo potrebne izkušnje ter se naj pripravijo na klimo.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Tisti večer je priredil cesar Viljem nama na čast velik banket na Pavjem otoku, na katerem je v slavnostnem govoru razglasil najino zaroko. Izbrana družba, šampanjec, vzkliki in čestitke. Bila sem zelo vznemirjena, zdelo se mi je, da sem srečna, pa se vendarle nisem mogla iznebiti občutja neke tesnobe, ki me je silila, na sem poiskala Duckyno roko in jo obdržala v svoji. Kaj je vsa slovesnost, vsa glasnost in sijajnost nasproti rahlo se budeči zavesti slovesa od vseh najdražjih! Kaj nasproti naraščajočemu občutju težkoslutnega strahu pred neznanim, kateremu sem sama odprla vrata do sebe!

Mi vsi skupaj smo komaj poznali mojega bodočega moža, in razen »strička« in »tetke« nikogar drugega iz njegove rodovine. Njegovega očeta, kneza Leopolda Hohenzollernskega, enega med najbolj šarmantnimi moškimi tistega časa, smo videli samo enkrat mimogrede. Še manj pa smo vedeli o kralju Karlu in njegovi daljni Romuniji.

Zdelo se mi je, da Ducky moj tako nagli in nepremišljeni »da«, moje zaupanja polno privoljenje v zaroko s svojim najbolj notranjem bistvu zavrača in ne odobrava. Tudi tistikrat je stala z vsem čustvom tesno ob moji strani in čutila, da pomeni vse tisto, kar se dogaja, večno ločitev dotlej skupne poti. Vedno se bili skupaj, vse sve delili, a sedaj nenadoma...

53

Ali bove imeli dovolj poguma in moči, da se ločive in da si ničesar več ne bove delili?

Tisti večer smo videli tudi prvega Romuna, ki nam je kdaj prišel pred oči. Pišal se je Coanda, bil je polkovnik in pobočnik mojega ženina. Visoki, lepi mož v svojevrstni uniformi je žarel od sreče. Romuni so zelo želeli, da bi se njihov mladi prestolonaslednik odločil za poroko, ki bi bila v interesu njihove države.

V Romuniji so bili prepričani, da bi vnukinja kraljice Viktorije, princesa s tako velikim sorodstvom v tolikih državah, izpolnila vse romunske najsmelejšje želje. Bil je to »un beau mariage«, kakor so trdili, poroka, ki bo odprla njihovi državi, »tam nekje na bližnjem vzhodu«, mnogo obetajočo bodočnost.

Polkovnik Coanda ni varčeval z lepimi besedami. Pripovedoval nam je, kako navdušena bosta kralj in romunski narod, kakšen veličasten sprejem bodo priredili mladi nevesti v njegovi gostoljubni deželi, kako slikovita je tam pokrajina in kako romantični so kmetje. »Romunski narod«, je dejal, »bo nosil svojo bodočo kraljico na rokah.« Sprejeli bodo, je nadaljeval, to lepo princeso s plavimi lasmi in modrimi očmi kakor dobro vilo z onstran morja. Da, polkovniku Coandi ni zmanjkalo besed. Znal je pripovedovati lepe reči, in med tem ko sve ga z Ducky držel se za roko poslušali, se je prebujala vsa najina domišljija in čarala zapeljivo privide pred najine oči...

ZAROKA IN NOVI SORODNIKI.

Dnevi, ki so sledili, so bili polni mrzličnih vznemirjanj. Dogodki so se prehiteli in treba je bilo vse pripraviti ter s pogumom zreti v bodočnost. Bilo je pač čisto čedno, reči »da« in imeti lepega, plahega

prestonaslednika za ženina, toda s tem še ni bilo vse rešeno.

Papa pri zaroki ni bil navzočen. Kako bo sprejel to stvar? Moja vest mi ni dala miru: zdelo se mi je, da je imel z menoj drugačne načrte. In stara mama kraljica, ki se brez njenega dovoljenja ni smela poročiti nobena njena vnukinja, kaj bo ona rekla? Morala bi v Windsor, da se predstaviva. Malo sem se bala tega obiska. Najbolj sva se pa z ženinom bala stopiti pred strica Karla. »Stric«, kakor je prestolonaslednik pravil romunskemu kralju, je bil odločilna sila v življenju svojega nečaka. Kadar je Nando govoril o njem, se je pojavil v njegovih očeh nekakšen strah.

Sklenjeno je bilo, da morava najprej v Sigmaringen, rodbinsko središče Hohenzollerncev, kamor naj bi prišel tudi romunski kralj, da blagoslovi odločitev svojega nečaka. Najbrže je strogi kralj sam tako določil, toda tega tedaj pač še nisem slutila. Živela sem v gradu svojih utvar. V svoji srečni nedolžnosti niti slutila nisem, da vse to, kar se je zgodilo, ni bila le romantična igra naključja.

Mama je odpeljala na ta obisk vse svoje otroke, a tudi dr. X. in njegova žena nista manjkala.

Malu, prijazno mestece Sigmaringen leži ob strani cest velikega prometa. Njegov krasni, stoletni grad na mogočni skali ogleduje svoje zidove, oboke in stolpe v čistih valovih Donave. Tam, čisto ob izviru, je Donava še majhna reka, toda vendar že vsa tista, ki goni potem svoje mogočne vode kot veletok do daljne dežele, nad katero je bil kot vladar določen eden izmed gospodarjev tega gradu. Tekoča od zahoda na vzhod, tvori Donava vedno bolj se čisto vez predstavlja in novim domom.

S sodišča

„Oj ti črna ciganka Marija...“

Oktoberko nedeljo lani, ko je zavrel mošt, so sedeli v krčmi Otilije Šalamunove v Št. Lovrencu na Dravskem polju Štefančičevi: Franc in Pavel z materjo in Ivan Kranjc z ženo Kristino. V krčmi pa se je nahajala tudi mlada in črna ciganka. Kranjčeva žena je kmalu opazila — ali vsaj zazdelo se ji je tako, — da se oči njenega 28 letnega moža malo prepogosto obračajo na cigankino stran. Da se je pa začel mož ciganki celo »dobrikati«, ne, tega pa ni mogla več prenesti! Mož in okolica niso slišali od nje več lepe besede. Ciganka jim je resnično štrne zmešala in jim skalila srečo. Nazadnje so se vaščani odpravili iz krčme — vsi malce vinjeni. Šli so med vaškimi hišami in se menili; spredaj Kranjc z materjo obeh Štefančičev, za njima Štefančičeva dva, zadaj pa Kranjčeva žena — sama. Grizlo jo je moževo »dobrikanje«. Kranjc je zavil z staro Štefančičevo na svoj dom. Edino žene ni bilo od nikoder; in dolgo je ni hotelo biti. Kranjc je vzkipele; začel se je razburjati in razbijati stole. Služkinja je zbežala, ker se je bala, da bo prišlo do pretepa. Pač pa sta stopila v hišo Štefančičeva in začela miriti pobesnelega Kranjca. Ali zadnji je še huje podivjal. Z odprtih nožem je navalil na Pavla Štefančiča in ga vrezal v roko. Kar se je zgodilo za tem, je stara Štefančičeva videla, vendar se je pa odrekla pričanju. Štefančič Pavel je iztrgal nož iz Kranjčevih rok in ga krvavo obdelal. Prizadejal mu je kakih 9 vrezin, od katerih ni nobena smrtna; lahko bi pa Kranjc zaradi premočnega krvavljenja izkrvavel. Pri krvavem delu mu je pomagal brat Franc.

Pavel je skraja izpovedal, da bi sam obdelal Kranjca, pozneje pa je priznal, da

je poškodoval Kranjca tudi njegov brat. Kranjc pa pravi, da si je Pavel ranil roko, ko mu je razbijal šipe na oknih. Kar pa znova ni res, kajti tiste šipe je razbil Kranjc sam, kakor je izpovedala služkinja. Kajpada, Kranjc pri zadnjih zaslišanih zanika tudi to, da bi se »dobrikal« kake ciganki.

Razprava v času poročanja še traja.

Zanimivosti

ALI BOSTE ŽIVELI DALJ KAKOR VAŠI STARŠI?

Dolgost človeškega življenja je odvisna od mnogih pogojev, h katerim spadajo zunanji in notranji činitelji. K zmanjšanju se prištevata okolje, v katerem človek živi, škodljive snovi, ki delujejo v organizmu pri delu, hrana, bolezni, nezgode in način življenja. Če izločimo činitelje, ki si jih povzročata več ali manj vsak človek sam, ostane važna skupina notranjih, iz katerih moremo sklepati, kako dolgo bo organizem vzdržal pri normalnih pogojih. Ta skupina je dednost. Danes je dobro znano, da je dolgo življenje stvar podedovanja. Je usojeno. Preje so iskali vzroke dolgega življenja v raznih naključjih, Ruski raziskovalec Mečnikov sodi, da je vzrok visoke starosti v Bolgariji splošna navada, hraniti se z jogurtom. Ta ubija v človeškem črevesju gnilobne klice in preprečuje tvorbo strupenih snovi, ki organizem polagoma zastrupljajo. Dednost dolgega življenja pa se danes splošno priznava in podpira jo cela vrsta statistik. V Pragi so se zdravniki na kliniki za starostne bolezni ukvarjali z vprašanjem, kako se dolgo življenje deduje. Preiskali so 211 mož in 365 žena. Ugotovili so, da otroci navadno preživijo svoje starše. Povprečna starost roditeljev je bila 66 let, povprečna starost otrok pa 76 let. Otroci so torej preživeli

svoje starše za 20%. Sinovi dedujejo svojo starost po materi, hčere pa po očeti. Zdrav mož, ki ne trpi na nobeni bolezni, katera bi sama določevala dolgotrajnost njegovega življenja, lahko upa, da preživi svojo mater za petino dolgotrajnosti njegovega življenja in zdrava žena za prav toliko del življenja svojega očeta.

V 4 URAH IZ DREVESA — ČASNIK.

V Angliji so napravili te dni zanimiv poizkus, ki naj bi bil pokazal, v kako kratkem času je mogoče napraviti iz posekanega drevesa papir in natisniti časnik. V nekem gozdu, ki stoji blizu papirnice, so podrlji dve drevesi. Takoj nato so jih prepeljali v tovarno in napravili iz njih časopisni papir. Tega so umetno posušili in poslali v tiskarno. V tem trenutku so zabrneli stavni stroji. Čez nekaj minut je rotacijski stroj že izvrigel prve izvode časnika. Vse to, vsa ta procedura od podiranja drevesa do natisa prvega izvoda časnika ni trajala niti cele štiri ure, kar je gotovo hitrost, več ko »amerikanska«.

SOCIALNA ZAKONODAJA ESKIMOV.

Življenje primitivnega polarnega naroda je urejeno kakor pri nas z vrsto zapovedi, ki se vzdržujejo skozi stoletja. Nekatera od njih so na primer takale: Po sončnem zahodu ne sme noben mož opravljati dela, za katera so potrebna kakršne koli priprave in orodje. Žene smejo šivati, delati obleke in popravljati čevlje. Trupla vseh velikih živali, ubitih pozimi, se razdelijo na enake dele med vse člane družbe. Dragocene živali vseh vrst so pa v vsakem letnem času skupne lastnina vseh. Vsaka najdena stvar ostaja last prvotnega lastnika. Kdor prvi opazi polarnega medveda, ima do njega prednostno pravico, pa naj ga ubije kdorkoli. Kadar ubije mroža, se mora lo-

vec ločiti od svoje žene najmanj za en dan. Če streljata na enega piča dva lovca hkrati, se pravično razdeli med oba. Če kdo ubije svojega soseda, postane žena in rodbina ubitega njegova last in je on odgovoren za njihovo preživetev.

× Japonke ne bodo smele več nositi srebrnih lisic po najnovejši odredbi japonskega trgovskega ministrstva. Ta ukrep se tolmači s tem, ker želi japonska vlada čim več srebrnih lisic izvoziti v tujino zaradi nabave čim večjega števila deviz. Samo lani so na Japonskem ulovili 21. 276 srebrnih lisic. Od tega števila pa je bilo prodanih v inozemstvo le 1625 krzen.

× 1 meter dolge cigare je napravila neka tobačna tovarna v Havani. Na dan 50-letnice ustanovitve tovarne je dobil vsak delavec in vsak nameščenelec po eno tako cigaro v dar. Ta poklon je imel nepričakovano posledico: dvanajst delavcev se je še isti dan razbolelo zaradi zastrupljenja z nikotinom.

× Dežnik gospoda Nevilla Chamberlaina naj bi se prodal na licitaciji, izkupiček pa naj bi šel v fond za češke begunce iz Sudetskih krajev. To je predlagalo angleško časopisje, poudarjajoč ob tej priliki, da bi bilo to tem bolj zanimivo, ker mineva letos 210 let od nastanka dežnika.

Radio

Četrtek, 20. oktobra. Ljubljana: 12. Operetni venčki; 18. Pester spored radijskega orkestra; 20. Koncert tamburaškega septeta; 20.40 Koncert ruske glasbe. — Beograd: 12. Zabavni koncert; 20. Ruske pesmi; 21. Simfonični koncert; 21.30 Schubertove pesmi. — Bukarešta: 20.15 Koncert filharmoničnega orkestra. — Rim: 21. R. Wagnerjeva opera »Tristan in Isolda«.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par; najmanjša pristojbina za to oglašje je din 6.—, Družbe, preklic, dopisovanja in ženitovanjski oglasni din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za to oglašje je din 10.—, Družbe tiskane besede se računajo dvojnó. Oglasi davak za enkratno objavo znaša din 2.—, Znesek za malo oglašje se plačuje takoj pri naročilu, oziroma za le vpisati v pismo skupaj z naročilom ali pa po poštni položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pismene odgovore gleda malih oglasov se mora priložiti znamka za 3 din.

Razno

2500 DIN
potrebujete, da zaslužite 1000 din mesečno. Pišite na »Anos«, Maribor, Orožnova. 91

TOMAŽEVA ŽLINDRA 18%, vagonke pošiljke, franko va gon Ljubljana po 92 din za 100 kg; vsak nadaljnji odstotek 6 din. Kmetijska družba, Maribor, Melje, telefon 20—83. 1494

STAVBENO SLIKARSTVO IN SOBOSLIKARSTVO izvršuje poceni in dobro Mar tin Sazan, Krekova ul 16. 1840

SLADKI KMEČKI KRUH v okusu in vitaminih nedor segljiv. Pekarna Rakuša, Koroška c. 24. 1249

SVARIM PRED NAKUPOM ročnega vozička (gar), kate rega si je izposodil v ponedeljek popoldne mlad delavec, 24—25 let star, srednje velik in istega ni povrnil. Najdite! Plačam nagrado! Ploj, trgovina, Mellška c. 9. 2040

IZOUBLJENI NACRTI od Kralja Petra trga do Aleksandrove ceste. Naiditelj naj jih odda na Mestni policiji. 2047

VABILO NA TRGATEV katero priredi godba gasilske čete Pekre v soboto, dne 23. oktobra, v gostilni Tomše. Vabi odbor. 2050

BUČNO OLJE novo, iz letošnjega pridelka, nudi Oljarna, Taborska ul. 2051

Prodam

PŠENICO IN JEČMEN za seme, cvetlični med in jabolka oddaja Kmetijska družba, Melje 12. 1640

VEDNO V ZALOGI!

Prvovrstni premog, trdi in mehki, stavbeni, rezan les, polčanski pesek, apno in cement. Po najnižjih dnevnic cenah. C. Kraser, Studenci. 2035

FILATELISTI! Prodajam lepo zbirko raznih znamk. Vprašati od 5. do 8. ure Židovska 8. Jerrent. 2036

MOŠKO KOLO dobro ohranjeno, prodajam iz zarstva, Miklošičeva 6, Maribor. 2053

ŽIMNATE MADRACE za prodati. Kumer, Pobreška cesta 9. 2037

Kupim

Kupim **KLUBSKO GARNITURO** z usnjem prevlečeno, biti mora v najboljšem stanju. Ponudbe je poslati na upravo lista pod »Dober plačnik«. 2033

Sirite „Večernik“

Topla, mehka volna

Priporočamo:

Sucava volna

nebarvano za majice in kratke nogavice

„Nopen“ 10 dkg **8'- din**
poškropljena volna, žive barve za jopice in šale

„Fuldanic“ 5 dkg **6'- din**
enobarbna volna za kratke nogavice in teovnike

„Olympic“ 5 dkg **7'- din**
močnejše sukana, pralna vrsta, pripravna za puloverje in teovnike

„Zefic“ 5 dkg **10'- din**
mehka, prilagajoča se volna za spodnje perilo in šale

„Baby“ 5 dkg **10'- din**
posebno mehka fina vrsta za nočne jopice in bebi majice

5 dkg **12'- din**

Pokažemo Vam tudi najnovejše vzorce za pletenje in Vam radi svetujemo 1945

C. BÜDEFELDT - MARIBOR

Izdaja in urejuje **ADOLF RIBNIKAR** v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik **STANKO DETELA** v Mariboru. Izbaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 14. uri. Velja na mesec prejeman v upravi ali po pošti 10 din, dostavljen na dom 12 din. Oglasi po ceniku. Uredništvo in uprava: Maribor, Kopalniška ul. 6. Telefon uredništva in uprave št. 25-67. Poštni čekovni račun št. 11.409.

Stanovanje

Strogo separirana, meblirana **SOBA** se odda s 1. XI. z aji brez oskrbe. Pušnikova 20, za »Rapidom«, Studenci. 2039

Eden ali dva **GOSPODA** se sprejmeta na hrano in stanovanje. Pušnikova 20-1, za »Rapidom«, Studenci 2038

VEČ STANOVANJ v novi hiši oddam s 1. novembrom. Dr. Verstovškova 1, Pobrežje. 2048

ODDA SE SOBA s 1. novembrom v strogem centru, posebni vhod. primerno za pisarno. Naslov v upravi. 2054

ELEGANTNO SOBO v centru, z uporabo kopalnice, oddam. Naslov v upravi. 2043

Oddam **OPREMLJENO SOBO** Trdinova 2, Melje. 2044

Češko, angleško blago

za damo in gospoda, za obleko in plašč prinaša Modna manufaktura

JOSIP ŠRAJ, Maribor

DVOSOBNO STANOVANJE din 400.— takoj za oddati. Vprašati Plinarniška ul. 17. 2056

Stanovanje išče

SOBO IN KUHNJO iščem v Melju za takoj. Naslove pustiti v upravi. 2041

Službo dobi
DOBRO SNOVALKO sprejememo takoj. Hugo Stern in drug. Pobrežje. 2045

KUHARICA zmožna samostojnega gospodinjstva, dobi dobro službo v mestu. Ponudbe je poslati na upravo lista pod »Prima služba«. 2032

SOTRUDNIKA naobraženega, proti dehtvi zaslužka in pristopnini din 3000 sprejme Realiteta pisarna Maribor, Aleksandrova cesta 33. 2034

Rabimo večje število **VOZNIKOV** Gabrijelčič, carinaršnica. 2042

Čitajte „Večernik“

Cenena in aromatična turška kava

„Kajmaklija“

Doza

din 10'.

fino zmlete mešanice

Dobi se pri

Ivanu Lahu

specerija, koloniale

1928 Maribor, Glavni trg

BOTOT
peneca pasta za zobe
5 DIN.
PROPAGANDNA TUBA
D. PECHMAJOU, ZEMUN

LOKAL

velik, svetel in zračen, v strogem centru mesta, išče ugledno podjetje. — Cenjene ponudbe pod značko „Lokal“ na upravo „Večernika“.

NOVE VZORCE

ZA DAMSKE PLAŠČE v modnih barvah nudi **JOSIP ŠRAJ, Maribor, Palača Banov. hranilnice**